

ТЕРМИНИ ОТ ПРИРОДНИТЕ НАУКИ, ПОЛУЧИЛИ ВЪНШНАТА СИ ФОРМА ЧРЕЗ ТРЕТА СТЕПЕН НА ТЕРМИНОЛОГИЗАЦИЯ

ЕКАТЕРИНА ПЕТКОВА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. Л. АНДРЕЙЧИН“ ПРИ БАН
katia.p.petkova@gmail.com

TERMS FROM NATURAL SCIENCES WITH DESIGNATIONS, FORMED BY THIRD DEGREE OF TERMINOLOGISATION

EKATERINA PETKOVA

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE, BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
katia.p.petkova@gmail.com

The article examines the models of terminologisation including the initial meaning (the meaning of the word of general use), the meaning of the term and the common semantic feature on the basis of which the transaction between two units is realized. On the material from natural sciences are presented examples for third degree of terminologisation, when the word of general use and the term designate different concepts without any essential similarity between them and connection between them is completely abstract, produced from human thinking.

Keywords: terminology, language of general use, degrees of terminologisation

В трудовете на редица автори, занимаващи се с въпросите на терминологизацията, се разглеждат механизъмът и резултатите от процеса на терминологизация (независимо от това дали той е означен с използвания от нас метатермин, или не). Сред българските учени, чийто принос в изясняване на терминологизацията в теоретичен аспект трябва да се отбележи, са М. Попова (Попова/Ророва 1982; Попова/Ророва 1986; Попова Ророва 1990; Попова/Ророва 2012) и Л. Манолова (Манолова/Manolova 1982; Манолова/Manolova 1987). Други изследователи засягат в трудовете си практически проявления на този начин за терминологична номинация в отделни терминосистеми, като прилагат структурно-семантичен или когнитивен подход при обяснението ѝ (напр. Alexiev 2005 – в терминологията на минното дело в съпоставка с английски език; Пачева-Карабова/Pacheva-Karabova 2005 и Кънчева/Kancheva 2009 – в медицинската терминология; Георгиева/Georgieva 2014 – във военната терминология в съпоставка с английски

език; Михайлова-Паланска/Mihaylova-Palanska 2015 – в туристическата терминология в съпоставка с чешки език; Симеонова/Simeonova 2016 – в политическата терминология; Дагнев/Dagnev 2017 – в анатомичната терминология в съпоставка с английски език).

Обект на внимание в настоящата статия са термините, означаващи предмети от естествен произход и природни явления, които са получили външната си форма чрез терминологизация от трета степен. Избраният материал за изследване е предимно от областта на географията, като присъстват и термини от геологията, минното дело и астрономията. Цел на проучването е да се представят моделите на взаимодействие между изходното общоупотребимо значение и терминологичното значение, като се посочи и общият признак, в който те се пресичат, представляващ основанието за метафоричния пренос на названието от едната езикова единица върху другата.

Преди да пристъпим към конкретните наблюдения върху разглеждания материал, ще изясним метатермините в заглавието на разработката. В настоящото изследване под *терминологизация* следва да се разбира семантична деривация, при която на название от общоупотребимата лексика се приписва ново терминологично значение, т.е. назоваване на понятия от дадена научна област с помощта на общоупотребими думи. В това проучване се разглеждат както термини думи, така и терминоелементи в състава на термини словосъчетания, получени чрез този начин за терминологична номинация. Под *степен на терминологизация* следва да се разбира степента на отдалеченост между понятията, означени от термина и общоупотребимата дума. Според този признак най-общо могат да се разграничат три степени на терминологизация. Към първата степен се отнасят случаите, при които терминът и общоупотребимата дума означават един и същ денотат, но се различават по обема на значенията си – значението на термина съдържа повече на брой и по-специални признаци от това на общоупотребимата дума, напр. при общоупотребимата дума *вода* ‘прозрачна безцветна течност...’ и термина от областта на химията *вода* ‘природно химично съединение на водорода с кислорода...’. Към втората степен на терминологизация спадат случаите, при които общоупотребимата дума и терминът имат различни денотати, но между тях съществува определена реална връзка в действителността, основаваща се най-често на еднаква функция и съответно еднакъв резултат от нейното изпълнение, както е при думата *ножици* ‘инструмент за рязане, който се състои от две остриета, съединени по средата, с дръжки’ и термина *ножици* (техн.) ‘машина за рязане на метал’ (ПТР/PTR: 311). При третата степен на терминологизация се наблюдава най-голяма отдалеченост между двете взаимодействащи си значения, т.е. става въпрос за терминологизация чрез метафоричен пренос на названието: общоупотребимата и терминологичната единица имат различни денотати, между които не съществува никаква реална връзка в действителността и преносът на названието се осъществява въз основа на някакво не-

съществено, абстрактно, установено от човешкото мислене сходство по един или повече признаци.

В изследването се основаваме на схващанията за метафората, възприети от теорията на взаимодействието и от когнитивната теория за метафората, и по-точно от концептуално-експериенциалната теория. Както е известно, според *теорията на взаимодействието*, за да се характеризира главният субект (тук – терминологичното понятие), се избират и излизат на преден план само определени признаци от значението на спомагателния субект (тук – на общоупотребимата дума), а останалите признаци, които нямат отношение и не са необходими за характеризирането на главния субект, се отстраняват (Black 1962; Арутюнова/Arutjunova 1978, Арутюнова/Arutjunova 1979; в българското езикознание – Легурска/Legurska 1982; Попова/Popova 1986; Попова/Popova 1990; Пернишка/Pernishka 1993). Така от теорията на взаимодействието тук използваме ясното структуриране на метафората като взаимодействие между два субекта и респ. между техните признаци, отразени в семантиката на общоупотребимата и терминологичната единица. Метафоричните модели, в резултат на които се терминологизират общоупотребимите думи, са построени въз основа на обоснованите в *концептуално-експериенциалната теория* понятия за област източник и област цел, в които знанията за двата обекта се структурират по еднотипен начин (Lakoff, Jonson 1980; Lakoff 1993).

В други разработки върху терминологизацията в съвременния български книжовен език (Петкова/Petkova 2013) върху материал от различни области на знанието са представени три различни класификации на двойките *термин – общоупотребима дума*: първата – с отчитане на обобщената стойност на архисемата на общоупотребимото значение, или според когнитивната теория за метафората според *областта източник*; втората – с отчитане на архисемата на терминологичното значение, или според когнитивната теория за метафората според *областта цел*, и третата, съставена според тази обща/междинна област в двете взаимодействия си значения, която дава основание двата денотата да бъдат отнесени към една и съща езикова форма, или както приехме да я наричаме под влияние на теорията за взаимодействието, според *подобластта на взаимодействие*. Затова с цел да бъде изследван друг аспект на взаимоотношението между общоупотребимата и терминологичната лексика, тук ще бъде приведена класификация, построена чрез групиране на двойките термини и общоупотребими думи с еднаква външна форма при отчитане на обобщената стойност на архисемите в значенията на двете лексикални единици едновременно, т.е. ще бъде представено взаимоотношението им в цялост, като за илюстративен материал се използват термините за предмети от естествен произход и природни явления, получени чрез терминологизация. За определяне на обобщените стойности на архисемите в двете значения и на признаците, чрез които те си взаимодействат, използваме класификацията на понятийно-семантичните категории в терминологията, изведена въз ос-

нова на логически противопоставяния от М. Попова (Попова/Popova 2001/2002).

В разгледания материал отношението между двете взаимодействащи си области (*област източник* и *област цел*) се открива в следните комбинации:

- 'предмет₁ → предмет₂'
- 'предмет₁ → част от предмет₂'
- 'част от предмет₁ → част от предмет₂'.

Към приведените комбинации между *област източник* и *област цел* се добавят и няколко единични случая, в които отношението на двете взаимодействащи си области е:

- 'част от предмет₁ → предмет₂'
- 'част от предмет (част от човешко/животинско тяло) → част от природно явление'
- 'предмет – място → част от природно явление'.

1. Модел 'предмет₁ → предмет₂'

Въз основа на *подобластта на взаимодействие* (или общия признак, в който се пресичат двете значения и чрез който се осъществява преносът на названието) примерите за реализацията на този модел могат да се субкатегоризират в няколко групи:

1.1. С *подобластта на взаимодействие* „форма“

При термина **ледников език** (*геогр.*) 'глетчерният лед, който поради пластичността си бавно изтича от фирновия басейн и се спуска по планинските склонове и долини' (ТРИН/TRPN: 208) ← *език* 'подвижен мускулен орган в устната кухина на гръбначните животни' (СТРБЕ/STRBE: 192) архисемата на терминологичното значение има конкретна стойност 'природно образуване'. Външната форма на терминоелемента *език* е получена чрез метафоричен пренос въз основа на сходство по форма – тясна и продълговата.

При **скална гъба** (*геогр.*) 'еолчна форма във вид на гъба' (ТРИН/TRPN: 358) ← *гъба* 'растение без листа и зеленина с късо стъбло и шапка отгоре' (СТРБЕ/STRBE: 137) архисемата на терминологичното значение има конкретна стойност 'природно образуване'; външната форма на терминоелемента *гъба* е получена чрез метафоричен пренос въз основа на сходство по форма.

При **степни блюдца** (*геогр.*) 'плитки овални понижения с диаметър няколко десетки метри и дълбочина няколко метра, намиращи се единично или на групи в равнините на степната или лесостепната зона' (ТРИН/TRPN: 374) общата сема (мотивиращият признак) е 'форма – като на съд (като на чиния)', моделът на взаимодействие е 'предмет₁ (съд) → предмет₂ (природен обект)'.

1.2. С подобласт на взаимодействие „свойство“

При **генерация** (*геол.*) ‘образувания от един и същ минерал или група минерали от една скална порода, руда и др., възникнали в различни стадии на процеса на формирането им’ (РБЕ 3/РВЕ 3). Моделът на взаимодействие, изразен чрез конкретните стойности на двете архисеми, е ‘човек (група от хора) → вещество (група минерали от една скална порода)’; преносът на названието се обуславя от признака ‘физическо свойство – един и същ период/момент на образуване’.

Термините **ледниково легло** (*геогр.*) ‘вдлъбната земна форма, издълбана от движещия се ледник’ (ТРИПН/TRPN: 208) и **речно легло** (*геогр.*) ‘вдлъбната форма на релефа, издълбана от водния поток на река’ (ТРИПН/TRPN: 342) са получили външната форма на главния си член от общоупотребимата дума *легло* ‘мебел за спане...’ (СТРБЕ/STRBE: 407). И при двата термина моделът на взаимодействие е ‘предмет₁ → предмет₂ (вид земна форма, т.е. природно образуване)’, а общият признак, в който се пресичат общоупотребимото и терминологичните значения, е ‘свойство – в него лежи, помещава се нещо’. Същото се отнася и за термина **океанско легло** (*геогр.*) ‘област, която заема по-голямата част от океанското дъно, простира се на дълбочина под 2500 м и има разнообразен релеф’ (ТРИПН/TRPN: 265). В този случай известна разлика в сравнение с горните два примера има в конкретната стойност на архисемата на терминологичното значение, която може да се определи като ‘предмет – място’. Моделът на взаимодействие е ‘предмет₁ → част от предмет₂ (предмет – място)’; общият признак в двете значения е ‘свойство – върху него лежи, помещава се нещо’.

При **озонова дупка** (*геогр.*) ‘област в земната атмосфера, където се наблюдава намаляване концентрацията на озона, предизвикано от емитиране на фреон, хлорни съединения и др. вредни газове в резултат на промишлената или битовата дейност на човека’ (РНДЗ/RNDZ: 189; ТРИПН/TRPN: 265) ← *дупка* ‘отвор, обикновено кръгъл, в някакъв предмет, получен от скъсване, счупване, пробиване’ (РБЕ 4/РВЕ 4: 478) общата сема (мотивиращият признак) е ‘физическо свойство – липса на нещо, празнота от нещо’, моделът на взаимодействие е ‘предмет₁ (място₁ – в твърдо тяло) → предмет₂ (място₂ – в газообразно вещество)’.

1.3. С подобласт на взаимодействие „функция“ или „предназначение“

При **спътник** (*астрон.*) ‘небесно тяло, което обикаля около една планета под действие на нейната гравитация’ (ТРИПН/TRPN: 370) мотивиращият признак, обуславящ метафоричния пренос на названието от общоупотребимата дума върху термина, е ‘функция – придружава, движи се заедно с друго (лице или небесно тяло)’. Тук моделът на взаимодействие, изразен чрез конкретните стойности на двете архисеми, е ‘човек (който известно време съпровожда, придружава друг човек) → предмет (небесно

тяло (т.е. природен обект), което постоянно се движи заедно със, около друго небесно тяло), като сходството между двете значения е по функция.

При **торфена постеля** (*геогр.*) ‘натрошен торф с влакнесто-бучковидна структура..., използван за поглъщане на влагата и вредните газове и за унищожаване на болестотворните микроби в животновъдните и птицевъдните ферми’ (ПТР/PTR: 478) моделът на взаимодействие е ‘предмет₁ (покривало на легло) → предмет₂ (вещество)’, мотивиращият признак е ‘предназначение – покрива нещо’.

1.4. С подобласт на взаимодействие „външен вид“ и „разположение“

При **тераси** (*геогр.*) ‘заравнени части от старото легло на реката, които остават на двата ѝ бряга, след като тя е задълбала своето легло в земната повърхност и е образувала ново легло’ (ТРПН/TRPN: 388) ← *тераса* ‘голям балкон, веранда’ (РСБКЕ 3/RSBKE 3: 399) моделът на взаимодействие е ‘част от предмет₁ (част от сграда) → част от предмет₂ (част от повърхността на земята)’, мотивиращите признаци (областта на взаимодействие между двете значения) са ‘външен вид – широк и равен’ и ‘разположение – хоризонтално’.

2. Модел ‘предмет₁ → част от предмет₂’

При **гребен на вълната** (*геогр.*) ‘най-високата част на вълната’ (ТРПН/TRPN: 98) ← *гребен* 2. ‘назъбен месец израстък на главата на петел или друга птица’ (СТРБЕ/STRBE: 132) моделът на взаимодействие, изразен чрез обобщените и конкретните стойности на архисемите в двете значения, е ‘предмет₁ (част от животинско тяло) → част от предмет₂ (част от природен обект)’, а общите признаци, мотивиращи означаването на главния терминоелемент в термина словосъчетание с названието на общоупотребимото понятие, са ‘форма – продълговата и назъбена’ и ‘разположение – в най-горната част на тялото/предмета’. Като резултат от същия модел на взаимодействие и въз основа на сходство по същите признаци е получена и външната форма на термина **гребен** (*геогр.*) ‘най-високата, обикн. назъбена част на планина’ (РБЕ 3/RBE 3: 374).

При **газова шапка** ‘горната газова част на нефто-газов залеж’ (ПТР/PTR: 90) ← *шапка* ‘предмет от плат и др., който се носи на главата за предпазване от студ, слънце, дъжд или за украшение’ (РСБКЕ 3/RSBKE 3: 638) общата сема в двете значения, която мотивира преноса на названието, е ‘разположение – отгоре, върху нещо’, моделът на взаимодействие е ‘предмет₁ (част от облеклото, която се носи върху главата) → част от предмет₂ (част от природен обект, която се намира в най-горната му част)’. Чрез същия модел на взаимодействие и въз основа на признака ‘разположение’ е получена и външната форма на главния терминоелемент в термина словосъчетание **желязна шапка** ‘най-горната част на сулфидни находища’ (ЕАЯ/ЕАУа: 417).

3. Модел 'част от предмет₁ → част от предмет₂'

При **ядка** (*мин.*) 'цилиндричен стълб от скала, който се получава при сондиране с тесен пръстеновиден забой' (ПТР/PTR: 548) ← *ядка* 'вътрешна част на семка или плод, която е покрита с твърда люспа или с черупка' (РСБКЕ 3/RSBKE 3: 676) моделът на взаимодействие е 'част от предмет₁ (част от плода на растение) → част от предмет₂ (част от скала, т.е. от природен обект)'; общият признак, в който се пресичат двете значения, е 'разположение – централно, вътре в тялото'.

При **мантия** (*геол.*) 'вътрешната сфера на Земята, представляваща обвивка, разположена между земната кора и ядрото ѝ' (ПТР/PTR: 267; ТРПН/TRPN: 220) ← *мантия* 'широка дълга (до петите) дреха във вид на пелерина, плащ, обличана върху друга дреха, характерна за облеклото на царе, боляри, висши духовници в православната църква и др.' (РБЕ 9/RBE 9: 154) мотивиращите признаци са 'форма – широка' и 'функция – обвива, обгръща нещо'; моделът на взаимодействие е 'предмет₁ (дреха) → част от предмет₂ (част от природен обект)'.

Взаимодействието между общоупотребимото и терминологичното значение, в резултат на което е получена външната форма на терминоелемента *кора* от термина **земна кора** (*геол.*) 'горната обвивка на твърдата земя, чиято долна граница е повърхност, която я отделя от земната мантия' (ТРПН/TRPN: 155), се основава на пресичането им в признака 'разположение – в най-външната част на нещо' и 'функция – покрива вътрешността на нещо'. Моделът на взаимодействие между двете значения е 'част от предмет₁ (част от плода на растение) → част от предмет₂ (част от земното кълбо)'.

Същото се отнася и за термина **изветрителна кора** (*геогр.*) 'рохкав слой от твърди частици, наслоени върху първичните скали, който се образува в резултат на физичното и химичното изветряне на скалите в равнинните части на земната повърхност' (ТРПН/TRPN: 159), като разликата с горния пример се състои в конкретната стойност на архисемата на терминологичното значение и тя е 'част от предмет₂ (част от земната повърхност)'.

При **ръкав** (*геогр.*) 'разклонение на река, обикн. към устието' (РСБКЕ 3/RSBKE 3: 130), получено чрез трета степен на терминологизация от *ръкав* 'част от дреха, която покрива ръката' (РСБКЕ 3/RSBKE 3: 130), моделът на взаимодействие, изразен чрез обобщените и конкретните стойности на двете архисеми, е 'част от предмет₁ (част от дреха) → част от предмет₂ (част от река)', а общите признаци, в които се пресичат двете значения, са 'форма – продълговата' и 'разположение – отстрани на нещо'.

При **нос** (*геогр.*) 'част от суша, която под остър ъгъл се вдава навътре във воден басейн (море, океан, езеро, река)' (РБЕ 10/RBE 10: 1211) ← *нос* 'орган на обонянието, който се намира на лицето, над устата на човека и на муцуната у животните' общата сема, в която се пресичат двете зна-

чения, е ‘форма – продълговат, изпъкнал извън очертанията на предмета’; моделът на взаимодействие е ‘част от предмет₁ (част от човешко/животинско тяло) → част от предмет₂ (част от земната повърхност)’.

При **глава** (*астрон.*) ‘предна разширена и заоблена част на комета, съставена от ядро и газова обвивка, където е съсредоточена почти цялата ѝ маса’ (РБЕ 3 / RBE 3: 136) ← *глава* ‘част от човешко или животинско тяло’ моделът на взаимодействие е ‘част от предмет₁ (част от човешко/животинско тяло) → част от предмет₂ (част от комета, т.е. от природен обект)’; общият признак в двете значения е ‘форма – заоблена’ и ‘разположение – пред тялото’.

Следващите няколко модела на взаимодействие между общоупотребимото и терминологичното значение (или между *област източник* и *област цел*) се срещат в разгледания материал само с по един пример, но ще ги приведем поради това, че попадат в групата получени чрез трета степен на терминологизация термини от природните науки.

4. Модел ‘част от предмет₁ → предмет₂’

Чрез този тип отношение между общоупотребимото и терминологичното значение е получил външната си форма терминът **пясъчна коса** (*геогр.*) ‘акумултивна форма, представляваща дълга пясъчна ивица в залив или в речно устие’ (ТРПН/TRPN: 326). Тук моделът на взаимодействие между двете значения, изразен чрез обобщените и конкретните стойности на техните архисеми, е ‘част от предмет₁ (част от човешко тяло) → предмет₂ (природно образувание)’, като преносът на названието е въз основа на сходство по външен вид.

5. Модел ‘част от предмет (част от човешко/животинско тяло) → част от природно явление’

При **око на циклона** (*геогр.*) ‘район в централната част на тропическия циклон, която винаги остава без валежи’ (ТРПН/TRPN: 266) главният член на термина словосъчетание е получен чрез трета степен на терминологизация от общоупотребимото значение *око* ‘орган на зрението, който при човека и някои животни се състои от кълбо (очна ябълка), покрито с клепки и свързано със специален нерв с главния мозък’ (РБЕ 11/RBE 11: 452). Общата сема, която мотивира преносът на названието, е ‘форма – заоблена’; моделът на взаимодействие е ‘част от човешко/животинско тяло → част (област) от природно явление’.

6. Модел ‘предмет – място → част от природно явление’

Резултат от този модел на взаимодействие е външната форма на главния член на термина словосъчетание **огнище на земетръс** (*геогр.*) ‘мястото във вътрешността на Земята, където се поражда земетръсът’ (ТРПН/

TRPN: 264). Взаимодействието между двете значения се осъществява въз основа на сравнително несъществения за общоупотребимото значение признак ‘свойство – от него води началото си и се разпространява нещо’.

7. Модел ‘предмет₁ → част от предмет₂’

Чрез този тип взаимодействие се осъществява преносът на названието от думата *суша* ‘продължително време без валежи; сухо време’ → термина **суша** (*геогр.*) ‘голяма част от земната повърхност, оградена с води; земя’ (РСБКЕ 3/RSBKE 3: 338). Трябва да се отбележи, че в класификацията на същностните значения, обоснована от Е. Пернишка (Пернишка/Pernishka 1993: 54–65), понятието *време* не се упоменава специално, а в класификацията на понятийно-семантичните категории в терминологията, изведена от М. Попова, то се определя като предметна категория и се отнася към подгрупата ‘предмет (вкл. място и време)’, която се характеризира с признаците [–жив] и [+дискретност]. Това означава, че при термина *суша* преносът на названието се осъществява въз основа на модела ‘предмет₁ (период от време) → част от предмет₂ (част от земната повърхност)’. Основание за метафоричния пренос на названието от едното понятие върху другото е сходството им по признака ‘физическо свойство – липса на вода’.

При реализацията на взаимоотношението между двете езикови единици общият признак, който е основание за преноса на названието, при всеки отделен случай се характеризира с различни конкретни стойности. Напр. в разгледания материал признакът *форма* на по-ниско равнище на абстракция има конкретни стойности ‘тясна и продълговата форма’, ‘форма на определен предмет’, ‘назъбена форма’, ‘заоблена форма’ и др.; признакът *разположение* в различните случаи на взаимодействие между двете значения има конкретни стойности ‘отгоре, върху нещо’, ‘отстрани на нещо’, ‘хоризонтално разположение’, ‘централно – вътре в нещо’, ‘в най-външната част на нещо’ и др. От наблюденията върху моделите на взаимодействие между изходното общоупотребимо и терминологичното значение може да се обобщи, че при повечето случаи преносът на названието се осъществява между *предметни категории* (с названия на предмети, вкл. и живи същества или техни части, се означават предмети от естествен произход или техни части, а именно природни образувания, части от природни образувания или от земната повърхност, местности и др.), но се срещат и малобройни примери за *назоваване на признакови категории* (в разгледания материал – назоваване на природни явления).

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

Арутюнова 1978: Арутюнова, Н. Д. Синтаксическите функции метафори. – Известия АН СССР, Серия литературы и языка 37, № 4. [Arutjunova 1978: Arutjunova, N. D. Sintaksicheskie funktsii metafory. – Izvestija ANSSSR, Serija literatury i yazyka 37, № 4.]

Арутюнова 1979: *Арутюнова, Н. Д.* Языковая метафора (синтаксис и лексика). – В: Лингвистика и поэтика. Москва. [Agutjunova 1979: *Arutjunova, N. D.* Jazykovaja metafora (sintaksis i leksika). – In: Lingvistika i poetika. Moskva.]

Георгиева 2014: *Георгиева, В.* Съпоставителна характеристика на българската и английската военна терминология (в областта на операциите по поддържане на реда). Дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. София. [Georgieva 2014: *Georgieva, V.* Sapostavitelna harakteristika na balgarskata i angliyskata voenna terminologiya (v oblastta na operatsiite po poddarzhane na reda). Disertatsiya za prisazhdane na obrazovatelnata i nauchna stepen „doktor“. Sofia.]

Дагнев 2017: *Дагнев, И.* Метафорични термини в анатомията: английско-българско съпоставително изследване. Дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. София. [Dagnev 2017: *Dagnev, I.* Metaforichni termini v anatomiyata: angliysko-balgarsko sapostavitelno izsledvane. Disertatsiya za prisazhdane na obrazovatelnata i nauchna stepen „doktor“. Sofia.]

Кънчева 2009: *Кънчева, П.* Българската анатомична терминология днес. София, Арсо. [Kancheva 2009: *Kancheva, P.* Balgarskata anatomichna terminologiya dnes. Sofia, Arso.]

Легурска 1982: *Легурска, П.* Вторични лексикални номинации на конкретните съществителни имена в руския и българския език. Автореферат на дисертация за получаване на образователната и научна степен „доктор“. София. [Legurska 1982: *Legurska, P.* Vtorichni leksikalni nominatsii na konkretnite shtestvitelni imena v ruskiya i balgarskiya ezik. Avtoreferat na disertatsia za poluchavane na obrazovatelnata i nauchna stepen „doktor“. Sofia.]

Манолова 1982: *Манолова, Л.* Проблеми на терминологизацията в българския книжовен език. – *Slavia*, № 1. [Manolova 1982: *Manolova, L.* Problemi na terminologizatsiyata v balgarskia knizhoven ezik. – *Slavia*, № 1.]

Манолова 1987: *Манолова, Л.* Семантичната трансформация като средство за терминологизация на българския речников състав. – В: Доклади от Втория международен конгрес по българистика. София. Издателство на БАН. [Manolova 1987: *Manolova, L.* Semantichnata transformatsiya kato sredstvo za terminologizatsiya na balgarskiya rechnikov sastav. – In: Dokladi ot Vtoriya mezhdunardnen kongres po balgaristika. Sofia. Izdatelstvo na BAN.]

Михайлова-Паланска 2015: *Михайлова-Паланска, М.* Състав и динамика на туристическата терминология в българския и в чешкия език. Дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. Благоевград. [Mihaylova-Palanska 2015: *Mihaylova-Palanska, M.* Sastav i dinamika na turisticheskata terminologiya v balgarskiya i v cheshkiya ezik. Disertatsiya za prisazhdane na obrazovatelnata i nauchna stepen „doktor“. Blagoevgrad.]

Пачева-Карабова 2005: *Пачева-Карабова, С.* Метафоричният език в съвременната българска академична медицина. Дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. Пловдив. [Pacheva-Karabova 2005: *Pacheva-Karabova, S.* Metaforichniyat ezik v savremennata balgarska akademichna meditsina. Disertatsia za prisazhdane na obrazovatelnata i nauchna stepen „doktor“. Plovdiv.]

Пернишка 1993: *Пернишка, Е.* За системността в лексикалната многозначност на съществителните имена. София, Издателство на БАН. [Pernishka 1993: *Pernishka, E.* *Za sistemnostta v leksikalnata mnogoznachnost na sashtestvitelnite imena.* Izdatelstvo na BAN, Sofia.]

Петкова 2013: *Петкова, Е.* Взаимоотношение между терминологична и общоупотребима лексика в българския книжовен език. София, Скала принт. [Petkova 2013: *Petkova, E.* *Vzaimootnoshenie mezhdu terminologichna i obshtoupotrebima leksika v balgarskiya knizhoven ezik.* Sofia, Skala print.]

Попова 1982: *Попова, М.* Некоторые лингвистические основания терминологизации в болгарском языке. – *Slavia*, № 1, с. 7–14. [Popova 1982: *Popova, M.* *Nekotorye lingvisticheskie osnovaniya terminologizatsii v bolgarskom yazyke.* – *Slavia*, № 1, 7–14.]

Попова 1986: *Попова, М.* Метафората като средство за номинация. – Български език, кн. 1, с. 22–31. [Popova 1986: *Popova, M.* *Metaforata kato sredstvo za nominatsiya.* – *Balgarski ezik*, kn. 1, 22–31.]

Попова 1990: *Попова, М.* Типология на терминологичната номинация. София, Издателство на БАН. [Popova 1990: *Popova, M.* *Tipologiya na terminologichnata nominatsiya.* Sofia, Izdatelstvo na BAN.]

Попова 2001/2002: *Попова, М.* Понятийно-семантичните категории в терминологията. – Български език, кн. 2, с. 22–32. [Popova 2001/2002: *Popova, M.* *Ponyatiyno-semantichnite kategorii v terminologiyata.* – *Balgarski ezik*, kn. 2, 22–32.]

Попова 2012: *Попова, М.* Теория на терминологията. Велико Търново, Знак'94. [Popova 2012: *Popova, M.* *Teoriya na terminologiyata.* Veliko Tarnovo, Znak'94.]

Симеонова 2016: *Симеонова, Кр.* Лингвистична характеристика на българската политическа терминология. Дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. София. [Simeonova 2016: *Simeonova, Kr.* *Lingvistichna harakteristika na balgarskata politicheska terminologiya.* Disertatsiya za prisazhdane na obrazovatelnata i nauchna stepen „doktor“. Sofia.]

Alexiev 2005: *Alexiev, B.* Contrastive aspects of terminological metaphor. Дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. София, 2005. [Alexiev 2005: *Alexiev, B.* *Contrastive aspects of terminological metaphor.* Disertatsiya za prisazhdane na obrazovatelnata i nauchna stepen „doktor“. Sofia.]

Black 1962: *Black, M.* *Models and metaphors.* Ithaca, New York, 1962.

Lakoff 1993: *Lakoff, G.* *The Contemporary Theory of Metaphor.* – In: *Metaphor and Thought.* 2-nd ed. A. Ortony (ed.). New York, Cambridge University Press, p.p. 202–251.

Lakoff, Jonson 1980: *Lakoff, G., M. Jonson.* *Metaphots we live by.* Chicago, 1980.

ИЗТОЧНИЦИ / SOURCES

ЕАЯ: Енциклопедия А–Я. София, Издателство на БАН, 1974. [EAYa: *Entsiklopediya A–Ya.* Sofia: Izdatelstvo na BAN, 1974.]

РНДЗ: Речник на новите думи и значения в българския език. *Пернишка, Е., Д. Благоева, С. Колковска*. София, Наука и изкуство, 2001. [RNDZ: Rechnik na novite dumî i znachenîya v balgarskiya ezik. *Pernishka, E., D. Blagoeva, S. Kolkovska*. Sofia, Nauka i izkustvo, 2001.]

РБЕ: Речник на българския език. Т. 1–14. София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 1977–2012. [RBE: Rechnik na balgarskiya ezik. Т. 1–14. Sofia, AI „Prof. Marin Drinov“, 1977–2012.]

РСБКЕ 3: Речник на съвременния български книжовен език. Т. 3. София, Издателство на БАН, 1959. [RSBKE 3: Rechnik na savremenniya balgarski knizhoven ezik. Т. 3. Sofia, Izdatelstvo na BAN, 1959.]

СТРБЕ: Съвременен тълковен речник на българския език. *Буров, Ст., В. Бонджолова, М. Илиева, П. Пехливанова*. Велико Търново, Елпис, 1994. [STRBE: Savremenen talkoven rechnik na balgarskiya ezik. *Burov, St., V. Bondzholova, M. Ilieva, P. Pehlivanova*. Veliko Tarnovo, Elpis, 1994.]

ТРПН: Терминологичен речник по природни науки. *Попова, М., С. Колковска, Г. Димитрова, А. Христова, Е. Петкова*. София, Наука и изкуство, 2006. [TRPN: Terminologichen rechnik po prirodni nauki. *Popova, M., S. Kolkovska, G. Dimitrova, A. Hristova, E. Petkova*. Sofia, Nauka i izkustvo, 2006.]

ПТР: Политехнически тълковен речник. София, Техника, 1979. [PTR: Politehnicheski talkoven rechnik. Sofia, Tehnika, 1979.]

✉ *Гл. ас. д-р Екатерина Петкова*

Секция по терминология и терминография

Институт за български език, БАН

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

✉ *Chief Assist. Prof. Ekaterina Petkova, PhD*

Department of Terminology and Terminography

Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

52 Shipchenski prohod, Bl. 17, 1113 Sofia, Bulgaria